

NOMINATIE ONDERWIJS- TOPTALENTPRIJS 2018

'LEZEN IS BELEVEN'

Van links naar rechts: Marije Goosen, Maaïke van 't Veld en Saskia Fontaine

MET HET WINNEN VAN DE ONDERZOEKSPRIJS 2018 IS SASKIA FONTAINE, VORIG JAAR AFGESTUDEERD AAN KPZ, OOK GENOMINEERD VOOR DE ONDERWIJS-TOPTALENTPRIJS 2018. DEZE

PRIJS WERD UITGEREIKT OP 11 OKTOBER DOOR MINISTER VAN OCW INGRID VAN ENGELSHOVEN.

Met haar bachelorthesis 'Lezen is beleven!' heeft Saskia een ontwerpgericht onderzoek uitgevoerd naar hoe de leraar een extra stimulans kan geven aan intrinsieke leesmotivatie bij het stillezen in groep 4. Saskia voerde haar onderzoek uit in groep 4 van De Gildeschool. De Gildeschool wilde meer aandacht

besteden aan begrijpend lezen en begrijpend luisteren (Schoolgids De Gildeschool, 2017). Om de kwaliteit van het begrijpend lezen te verbeteren is het volgens Schaffner, Schiefele en Ulferts (2013) van belang om de intrinsieke leesmotivatie te stimuleren. Dit gegeven, in combinatie met het onderwerp waaraan De Gildeschool aandacht wilde besteden, heeft de aanleiding gevormd voor het onderzoek.

INTRINSIEKE LEESMOTIVATIE

De volgende onderzoeksvraag werd geformuleerd: Hoe kan de leraar de intrinsieke leesmotivatie een extra stimulans geven bij het stillezen in groep 4? Om een antwoord te vinden op deze vraag, werd een aantal deelvragen geformuleerd:

1. Wat wordt er bedoeld met leesmotivatie?
2. Wat is het doel dat wordt nagestreefd met de activiteit van het stillezen?
3. Wat zijn belangrijke factoren die ervoor zorgen dat leerlingen gemotiveerd worden om stil te lezen?
4. Op welke wijze wordt de leesmotivatie momenteel gestimuleerd in groep 4 door de leraar?
5. In hoeverre zijn leerlingen van groep 4 momenteel intrinsiek gemotiveerd om stil te gaan lezen?
6. In hoeverre voldoet het ontwerp aan de stimulering van de intrinsieke leesmotivatie gedurende het stillezen?

LITERATUURSTUDIE EN VOORONDERZOEK

Om antwoorden te krijgen op deze deelvragen werden een literatuurstudie en een vooronderzoek uitgevoerd. Uit de literatuurstudie bleek dat intrinsieke leesmotivatie duidt op de wil van de leerling om te lezen, het gevoel plezier te hebben bij het lezen en het ervaren van een persoonlijk belang bij het lezen (De Naeghel et al., 2016; Kemmeren et al., 2006; Marinak & Gambrell, 2016; Schaffner et al.; Van Elsäcker & Verhoeven, 2001). Om intrinsieke leesmotivatie te stimuleren dient de leraar, oftewel de helpende volwassene, het kiezen van leesmateriaal, het lezen van leesmateriaal en het reflecteren op leesmateriaal te ondersteunen (Chambers, 2012). Marinak en Gambrell (2016) raden aan om bij de vormgeving van de activiteiten en opdrachten hierbij rekening te houden met 'The ARC (Acces, Relevance and Choice) of reading motivation'. Het vooronderzoek bestond uit individuele gesprekken en groepsinterviews, enquêtes onder leerlingen en ouders, observaties van leraren, boekgesprekken en het afnemen van checklists over leesbevordering. Hieruit bleek dat de leraar behoefte had aan handvatten om het kiezen, het lezen en het reflecteren te ondersteunen. Ook de leerlingen voelden zich hierbij weinig ondersteund.

Zo gaven de leerlingen op de leesmotivatie- en leesinteresselijst van Förre en Van de Mortel (2014) aan dat zij zich eerder extrinsiek dan intrinsiek gemotiveerd voelen.

EXTRA STIMULANS

De onderwijsbehoeften rondom stillezen zijn vertaald naar een ontwerp dat gedurende zes weken werd uitgevoerd in groep 4 van De Gildeschool. Belangrijke aspecten van het ontwerp waren een handleiding met vragenkaarten om het formele boekgesprek te ondersteunen, vragenkaarten voor de informele boekgesprekken, een boek met reflectieve opdrachten, het kiezen van een eigen plek om te lezen ('kussenlezen') en het bijhouden van een 'leestips'-bord. Het ontwerp is gemonitord met logboeken en de effecten zijn gemeten door middel van interviews, de leesmotivatie- en leesinteresselijst en de checklist leesbevordering. Uit de metingen is gebleken dat de leraren vaardigheden hebben ontwikkeld om de intrinsieke leesmotivatie bij het stillezen een impuls te geven. Ook voelen de leerlingen zich ondersteund bij het kiezen en lezen van boeken en het reflecteren op boeken. Concluderend kan worden gesteld dat de leraar handvatten hebben gekregen om de intrinsieke leesmotivatie een extra stimulans te geven en dat de leraar moet helpen kiezen, lezen en reflecteren.

SASKIA FONTAINE IS IN JUNI 2018 AFGESTUDEERD AAN DE PABO VAN KPZ.

